

Katarzyna Szymczyk

ORCID ID 0000-0003-1791-2893

Anna Kopertowska

ORCID ID 0000-0002-8414-3636

Instytut Nauk Pedagogicznych,

Wydział Nauk Społecznych,

Uniwersytet Jana Kochanowskiego,

Filia w Piotrkowie Trybunalskim, Polska

DOI 10.24139/2312-5993/2018.02/053-061

PEER AUTHORITY AND THE ROLE OF YOUTH LEADERS IN PREVENTION ACTIVITIES OF AID INSTITUTIONS

The weaker is the bond between the child and his parents, the stronger is the peer group's influence. An attractive peer or a slightly older colleague have a considerable influence on others. They can also form a positive pattern for behaviour modeling, negate destructive group norms or weaken mistaken normative beliefs. Based on this knowledge, attempts are made to influence youth groups through positive leaders. They constitute a great force supporting preventive, cultural and sport activities, implementation of ideas at schools and other outposts or institutions or in the local community.

Positive leaders are often strengthened by offering them social skills training classes, comprising establishing contacts with people, dealing with difficult situations, understanding themselves and others and helping other people, that is, providing them with support and increasing their effectiveness. Positive leaders are usually less visible, so their impact on the group may be smaller than negative leaders. However, an attractive, positive colleague with a high position in the peer group can successfully challenge destructive norms and introduce positive norms. Social psychology states that it is easier to resist pressure if we have even few allies. Because not all young people identify with imposed norms, opposing them by a positive leader encourages others to similar behaviors.

There are also implemented programmes in which youth leaders are acquired for preventive activities, and then they are prepared for the role of a peer counselor.

The School for Youth Leaders project is aimed at activating young people in environments such as: school, institutions, formal and informal groups, street. The project also includes street worker training. The aim is to activate young people and create a positive peer culture in the environments free of violence and drugs.

Key words: peer authority, youth leaders, prevention activities, aid institutions

AUTORYTET RÓWIEŚNICZY I ROLA LIDERÓW MŁODZIEŻOWYCH W DZIAŁANIACH PROFILAKTYCZNYCH INSTYTUCJI POMOCOWYCH

Wprowadzenie. Zachowania ryzykowne to różne działania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji zarówno dla zdrowia fizycznego, psychicznego, jak i dla otoczenia społecznego. Ogólnie czynniki sprzyjające występowaniu zachowań ryzykownych można sprowadzić do:

- właściwości indywidualnych;
- cech środowiska społecznego;
- efektów ich interakcji, które wiążą się ze zwiększonym ryzykiem powstania nieprawidłowości, zaburzeń, chorób lub przedwczesnej śmierci.

Czynniki ryzyka zachowań problemowych dzieci i młodzieży dzielą się na:

Czynniki środowiskowe: dostępność substancji psychoaktywnych, wzorce zachowań społecznych, wysoki poziom zagrożenia (przestępczość, przemoc, nieprzestrzeganie prawa), niekorzystne warunki ekonomiczne (ubóstwo, dezorganizacja życia społecznego, brak pracy, brak możliwości spędzania czasu wolnego w sposób atrakcyjny).

Czynniki rodzinne: nieprawidłowe wzorce dla dziecka, gorsza opieka nad dzieckiem, niski status społeczno-ekonomiczny rodziny (niskie dochody, niski poziom edukacji rodziców), przyzwolenie rodziców na przyjmowanie substancji psychoaktywnych przez dzieci, nieprawidłowa realizacja ról rodzicielskich (brak granic, zbyt duża kontrola, niekonsekwentne postępowanie). Można wyszczególnić czynniki ryzyka związane z sytuacją rodzinną, sprzyjające:

- używaniu i nadużywaniu alkoholu przez młodzież;
- predysponujące do używania narkotyków;
- powstawaniu zachowań agresywnych u dzieci;
- predysponujące do podejmowania wczesnej aktywności seksualnej [6, 19–20].

Czynniki związane z grupą rówieśniczą: przyjmowanie substancji psychoaktywnych i podejmowanie innych zachowań problemowych przez rówieśników, akceptacja przyjmowania substancji psychoaktywnych przez rówieśników, chęć przynależności do grupy.

Czynniki związane ze środowiskiem szkolnym: trudności w nauce, konflikty z nauczycielami i innymi uczniami, poczucie osamotnienia, doświadczanie przemocy psychicznej i fizycznej w szkole, zbyt duże wymagania, brak jasnych przepisów dotyczących podejmowania zachowań ryzykownych przez młodzież, brak konsekwencji wynikających z nieprzestrzegania tych przepisów.

Czynniki związane z cechami i jej wcześniejszymi doświadczeniami. Młodzi ludzie podejmujący zachowania ryzykowne częściej niż ci, którzy ich nie podejmują, charakteryzują się: niedostosowaniem społecznym, niskim poczuciem własnej wartości i samoskuteczności, brakiem umiejętności przeciwstawiania się presji grupy i rozwiązywania problemów. Ma też znaczne zapotrzebowanie na stymulację, doświadcza wysokiego poziomu stresu, jest przekonana o pozytywnym wpływie substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie człowieka. W swoim życiu częściej doświadczała przemocy fizycznej lub seksualnej bądź doświadczyła traumatycznego zdarzenia (np. utrata kogoś bliskiego) [5].

Z racji podjętego tematu istotne są sytuacje chroniące przed zachowaniami ryzykownymi najmłodszych.

Czynniki chroniące – są to: 1) zasoby indywidualne jednostki oraz; 2) cechy środowiska – zasoby zewnętrzne, które kompensują bądź redukują wpływ czynników ryzyka, przyczyniając się do zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia zachowań problemowych lub zminimalizowania stopnia ich intensywności.

Tabela 1

Zasoby wewnętrzne	Zasoby zewnętrzne, środowiskowe:
<p>Pozytywne wartości</p> <ul style="list-style-type: none"> Nastolatek doświadcza troskliwości, równości, poszanowania innych, widzi uczciwość, wstrzeźliwość, odpowiedzialność, prawość <p>Umiejętności społeczne</p> <p>Nastolatek:</p> <ul style="list-style-type: none"> planuje i podejmuje decyzje, przewiduje konsekwencje swoich działań; ma umiejętności interpersonalne, jest empatyczny wrażliwy; ma umiejętności międzykulturowe, które umożliwiają mu adekwatne zachowanie wśród przedstawicieli innych kultur, narodowości czy innego pochodzenia; potrafi przeciwstawić się presji grupy, rozwiązywać konflikty bez agresji i przemocy <p>Pozytywna tożsamość</p> <ul style="list-style-type: none"> Nastolatek ma wewnętrzną siłę, która daje mu poczucie kontroli nad tym, co go spotyka; ma wysoką samoocенę, poczucie, że jego życie i to, co robi, ma sens, patrzy optymistycznie na swoją przyszłość 	<p>Wsparcie</p> <ul style="list-style-type: none"> Wsparcie w rodzinie, np. pielęgnowanie tradycji i zwyczajów rodzinnych, poszanowanie prywatności, potrzeby niezależności, wspólne spędzanie czasu, dobra komunikacja w rodzinie, zaangażowanie rodziców w życie szkoły; Dobre relacje z innymi dorosłymi (nastolatek otrzymuje wsparcie od co najmniej trojga innych dorosłych osób niż rodzice), troskliwe sąsiedztwo; Dobry klimat w szkole (nastolatek doświadcza uwagi i ma pozytywne wspomnienia) <p>Wzmacnianie</p> <ul style="list-style-type: none"> Społeczność lokalna docenia młodzię (młodzię podejmuje prace zarobkowe i jest życzliwie traktowana przez starsze osoby); Młodzię udziela wsparcia innym – pomaga w nauce, zakupach, bierze udział w organizowaniu imprez lokalnych, działa na rzecz społeczności lokalnej przynajmniej przez godzinę w tygodniu; Młodzię czuje się bezpiecznie w domu, szkole i w sąsiedztwie <p>Granice i oczekiwania</p> <ul style="list-style-type: none"> W rodzinie i szkole są jasno określone zasady zachowania i konsekwencje ich łamania; Osoby dorosłe modelują pozytywne odpowiednie zachowania i zachęcają nastolatka do ich podejmowania; Społeczność lokalna monitoruje zachowania nastolatków; Najlepsi przyjaciele nastolatka modelują odpowiednie zachowania <p>Konstruktywne wykorzystanie czasu</p> <ul style="list-style-type: none"> Nastolatek podejmuje różne twórcze działania (zajęcia muzyczne, teatralne lub inne); Nastolatek uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych; Nastolatek spędza czas poza domem nie więcej niż dwa wieczory w tygodniu <p>Zaangażowanie w naukę</p> <ul style="list-style-type: none"> Nastolatek ma potrzebę osiągnięć, jest zaangażowany w poszerzanie swojej wiedzy, odrabia prace domowe; Nastolatek ma poczucie więzi ze szkołą, spędza trzy godziny lub więcej w tygodniu na czytaniu

Źródło: 5, 52–65.

Do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi wymienia się zwłaszcza umiejętności psychologiczne mieszczące się obszarze inteligencji emocjonalnej:

- umiejętność wyznaczania celów życiowych;
- umiejętność podejmowania decyzji;
- umiejętność budowania adekwatnej samooceny;
- umiejętność radzenia sobie ze stresem (rozładowania napięcia).

Ponieważ na młodych ludzi znaczny wpływ mają ich rówieśnicy oraz media (modele zachowań ryzykownych, presja grupy), wymienia się kilka najważniejszych umiejętności społecznych, które chronią przed podejmowaniem zachowań problemowych.

Są to:

- umiejętność rozpoznawania i radzenia sobie z presją mediów i rówieśników (rozumienie mechanizmów nacisku społecznego);
- asertywność;
- umiejętność rozwiązywania konfliktów;
- umiejętność dobrego komunikowania się z innymi;
- umiejętność tworzenia sojuszy (poszukiwania i udzielania wsparcia i pomocy).

Problemy emocjonalne, społeczne i trudne zachowania u młodszych dzieci są kluczowym predyktorem późniejszych kłopotów z nauką, „wypadania ze szkoły”, sięgania po substancje psychoaktywne oraz zachowań antyspołecznych. Należy je więc uznać za „czerwony sygnał”.

Współczesne trendy w profilaktyce uzależnień

1. Trzeba zacząć od dorosłych – budowa autorytetu osoby dorosłej

Powstały u dziecka **wzorzec zachowania utrwała się najczęściej do 8 roku życia** i później coraz trudniej jest go zmienić. Wiek 4–8 lat jest okresem największej plastyczności i podatności na zmiany. Interwencje podejmowane w tym okresie dają wysoką gwarancję sukcesu. Dlatego też trzeba zacząć jak najwcześniej wdrażać programy dla rodziców i wychowawców młodszych dzieci.

2. Droga do młodzieży poprzez młodzież – programy rówieśnicze – praca z liderami młodzieżowymi.

U podstaw założenia leży potwierdzone badaniami zjawisko silnego wpływu rówieśników na młodych ludzi w okresie dorastania. Zjawisko konformizmu społecznego, po to, by zyskać akceptację innych i upodobnić się do innych pokazuje wpływ norm grupowych na zachowania się jednostki.

3. Ważna jest skuteczność programów profilaktycznych w oparciu o model skutecznego rozwijania kompetencji psychologicznych i społecznych, a tym samym zapobiegania trudnym zachowaniom dzieci. Model, przedstawiony graficznie w postaci piramidy uczenia wskazuje, o co powinna zadbać szkoła/przedszkole czy inna placówka, by zredukować trudne czy ryzykowne zachowania wychowanków i stać się placówką funkcjonalną. Piramida opisuje

cztery poziomy praktycznych działań nauczycieli, wychowawców, które umożliwiają reagowanie na potrzeby wszystkich uczniów/wychowanków.

Podstawą piramidy, a także fundamentem wszelkich działań, jest budowanie dobrych relacji z dziećmi, ich rodzicami oraz pomiędzy dziećmi. Są to życzliwe rozmowy z dzieckiem i jego rodzicami, okazywanie zainteresowania, różnorodne działania integracyjne umożliwiające dobre wzajemne poznanie się uczniów i nakłaniające ich do współpracy, promowanie konstruktywnych norm grupowych, wizyty domowe nauczyciela.

Poziom drugi stanowią podstawowe działania zapobiegawcze: odpowiednie zaplanowanie wnętrza, zapewniające swobodę i bezpieczeństwo; właściwe przekazywanie informacji; jasne określenie oczekiwań dotyczących nauki i zachowania; nagradzanie pozytywnych zachowań poprzez okazywanie uwagi. Dla młodszych dzieci ważna jest przewidywalność wydarzeń – stały plan zajęć, przerw, posiłków i odpoczynku.

Poziom trzeci wypełniają skuteczne strategie uczenia umiejętności psychologicznych i społecznych. Uczniowie/wychowankowie pozytywnie reagują na działania podejmowane na niższych poziomach piramidy. Dobre relacje i uporządkowane środowisko dają poczucie bezpieczeństwa. Jednak w każdej klasie znajdują się dzieci potrzebujące dodatkowego wsparcia. Autorzy zalecają włączenie do programu nauczania zajęć poświęconych ćwiczeniu najważniejszych umiejętności oraz szczególne angażowanie dzieci z deficytami w tym obszarze. Efekty można wzmocnić, wprowadzając dodatkowe programy edukacyjne z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki.

Poziom czwarty to intensywna indywidualna interwencja, która dotyczy nielicznych uczniów uporczywie sprawiających trudności wychowawcze. Z uwagi na głębokość i liczbę problemów wymagają oni szczegółowej indywidualnej diagnozy i konsekwentnych działań pomocowych ze strony wielu dorosłych. Interwencję realizuje zespół złożony z personelu przedszkola lub szkoły, rodziców oraz specjalistów.

Autorzy podkreślają, że interwencja samego specjalisty nie może przynieść oczekiwanych zmian w funkcjonowaniu dziecka bez równoczesnego wysiłku kadry pedagogicznej na rzecz kreowania przyjaznego środowiska w szkole i klasie. Natomiast konsekwentna realizacja działań wymienionych na trzech dolnych poziomach piramidy zwykle skutkuje zmniejszeniem się lub nawet zanikiem jej wierzchołka. Intensywna interwencja będzie potrzebna rzadko albo nie będzie potrzebna wcale [2; 7].

Autorytet a profilaktyka: rola rodziców, pedagogów, wychowawców.

Oczywistym jest, że najbardziej efektywnymi modelami są opiekuńcze osoby dorosłe o wysokim statusie, które dysponują możliwością nagradzania.

Autorytet – czyli przewodnik życiowy, który będzie bliski, rozumiejący, ale także stanowczy. Umiejętność budowania i utrzymania autorytetu – w tej „kategorii” zawiera się np. stawianie granic, wspieranie – życzliwość,

wzmocnienie pozytywne dziecka i wymaganie – konsekwencja. Wsparcie udzielane przez dorosłego stanowi swoisty „system immunologiczny”, chroniący przed zagrożeniami i zachowaniami ryzykownymi.

Pozytywne więzi z dorosłymi z najbliższego otoczenia stoją w centrum wychowania i profilaktyki problemowej. Wychowanie i profilaktyka to w dużej mierze przekazywanie wartości, ich przekazanie z kolei zależy od więzi osobowych. Dorośli uczą dzieci/młodzież określonych wartości przez swój własny przykład, stawiane granice, rozmowę. Jednak to, czy młody człowiek przyjmie te wartości za swoje, w dużej mierze zależy od siły i rodzaju więzi z danym dorosłym.

Doświadczony dorosły wie jednak, że:

- nastolatkom bardzo potrzebują jasnych granic;
- czytelnych wskazówek wartości;
- wsparcia w sytuacjach, gdy próby podejmowania pierwszych wyzwań dorosłego życia kończą się porażką, cierpieniem, wstydem.

Na budowanie autorytetu składa się wiele umiejętności i kompetencji, w tym społecznych, emocjonalnych, osobowościowych, komunikacyjnych.

Na kilka można zwrócić szczególną uwagę:

Umiejętność radzenia sobie z własnymi emocjami – w szczególności trudnymi. Wielu przykrych następstw można byłoby uniknąć, gdyby dorośli znali i potrafili nazwać swoje emocje i mechanizmy obronne, zwłaszcza w sytuacjach konfliktu z dzieckiem, czy jako wychowawcy/nauczyciele z rodzicami. Mając świadomość swoich zasobów i ograniczeń oraz przyczyn zachowań agresywnych uczniów, czy sięgania po substancje psychoaktywne, łatwiej uniknąć prowokacji i rozwiązać sytuacje problemowe.

Umiejętność pozytywnego, świadomego modelowania – wprowadzania zasad i norm spójnych z własnym zachowaniem. Ta umiejętność dotyczy przede wszystkim zachowań nieagresywnych, niepalenia, niepicia i konsekwentnego przestrzegania ich w relacjach z uczniami. Stałe zasady są drogowskazami dla uczniów, którzy ich bardzo potrzebują. Nie dają gotowych rozwiązań, a uczą, jak przezwyciężać trudności.

Umiejętność okazywania zrozumienia i szacunku dla dziecka, dawania mu uwagi. Wśród czynników chroniących młodzież przed zachowaniami problemowymi, wyróżniają się dobre relacje z osobami dorosłymi (bliska więź z rodzicami, autorytet osoby dorosłej spoza rodziny) [1].

W okresie adolescencji, gdy młodzi ludzie przeżywają kryzys tożsamości, warto zadbać o tworzenie optymalnych warunków ich rozwoju. Umiejętności, cechy i postawy prezentowane przez dorosłych mogą pomóc nastolatkom pokonać różne trudności, związane z tą fazą dojrzewania.

Cechy „optymalnego” dorosłego oraz ich znaczenie dla rozwoju młodego człowieka

Cecha	Charakterystyka	Znaczenie dla rozwoju młodego człowieka
Wrażliwość, empatia i uwaga	Umiejętność dostrzegania i rozumienia rozterek i stanów emocjonalnych nastolatka oraz zauważania i trafnego interpretowania różnych przejawów jego poszukiwania własnej tożsamości	Poszukiwanie własnej tożsamości w atmosferze zrozumienia, nabywanie umiejętności nawiązywania relacji interpersonalnych opartych na empatii
Gotowość do wspierania	Gotowość pomocy w uświadamianiu sobie przez nastolatka, jakie są jego cele i jakich sposobów używa do ich realizacji, towarzyszenie mu (nie wyręczanie) w podejmowaniu zadań i ponoszeniu konsekwencji własnych wyborów	Kształtowanie poczucia odpowiedzialności oraz świadomości korzyści i negatywnych konsekwencji
Czytelność	Jego sposób postępowania jest zrozumiały dla młodego człowieka, potrafi go uzasadnić, kieruje się stałymi, przejrzystymi zasadami	Znajomość reguł i zasad poruszania się w relacjach międzyludzkich, kształtowanie własnego systemu wartości
Czułość	Specyficzny stan gotowości do wyłapywania sygnałów zapowiadających problem	Poczucie bezpieczeństwa i świadomość braku osamotnienia (przeciwnieństwo to alienacja, izolacja i wycofanie)
Otwartość w dialogu	Uważne słuchanie, umiejętność przyjmowania argumentów nastolatka i przedstawiania mu swoich racji	Nabywanie umiejętności w zakresie konstruktywnego dialogu z innymi ludźmi oraz prowadzenia negocjacji
Adekwatność	Dostosowywanie wymagań stawianych nastolatкови do jego aktualnych kompetencji i możliwości	Szansa na kształtowanie własnej tożsamości w sposób umożliwiający optymalne wykorzystanie potencjału oraz integrowanie dotychczasowych doświadczeń
Stanowczość i konsekwencja	Stawianie wyraźnych granic, stosowanie jasnych reguł i ich egzekwowanie, w tym także zakazów wynikających z przepisów prawnych (np. picie alkoholu, używanie narkotyków itp.)	Umiejętność respektowania reguł, opóźnienie inicjacji alkoholowej lub seksualnej, zmniejszenie ryzyka problemów zdrowotnych
Zaangażowanie	Przedstawienie młodemu człowiekowi szerokiej oferty dotyczącej autorytetów, wartości i kultury masowej, z której mógłby wybierać w sposób konstruktywny dla siebie	Szansa na poznanie i porównanie różnych możliwości w zakresie określania swojej tożsamości, większe prawdopodobieństwo trafnego, optymalnego wyboru swojej ścieżki życiowej

Źródło: 8, 7–8.

Teoria porównań społecznych głosi, że „dokonujemy porównań, gdy nie mamy pewności, jacy jesteśmy pod względem danej cechy i nie ma żadnego obiektywnego kryterium, którym moglibyśmy się posłużyć. Zazwyczaj za przedmiot porównań wybieramy sobie tych, którzy są do nas podobni, ponieważ ma to dla nas największą wartość diagnostyczną.

Nastolatek sprawdza więc, jak reagują na niego rówieśnicy i obserwuje zachowania kolegów w różnych sytuacjach, porównując się z nimi, a także próbując ich naśladować. Potrzebuje wzorów, na podstawie których mógłby modelować swój wygląd i zachowanie.

Rolę wzorców – pozytywnych albo negatywnych – pełnią przede wszystkim rodzice, nauczyciele, wychowawcy i inne osoby znaczące (gwiazdy filmu, muzyki czy sportu). Mogą to być także liderzy młodzieżowi [6, 26].

Autorytet rówieśniczy – rola liderów młodzieżowych

W tym miejscu warto zaznaczyć rolę lidera młodzieżowego, mogącego być autorytetem dla rówieśników. Jego pozytywna rola sprowadza się do:

- wspierania;
- doradztwa;
- animacji kultury rówieśniczej;
- tworzenia wokół siebie środowiska [3].

Lider młodzieżowy zna lepiej od dorosłych problemy nastolatków, nie występuje tu różnica wieku czy pokoleń, która ma miejsce w relacjach między dzieckiem a dorosłym. Dlatego też warto angażować liderów młodzieżowych w działania, czy zapraszać na konsultacje społeczne.

Projekt **Szkoła Liderów Młodzieżowych** polega na aktywizacji młodzieży w środowiskach takich, jak: szkoła, placówki, grupy formalne i nieformalne, ulica. W ramach projektu odbywają się również szkolenia streetworkerów. Celem jest aktywizacja młodzieży i tworzenie pozytywnej kultury rówieśniczej w przestrzeniach wolnych od przemocy i narkotyków.

Pozytywni liderzy, są przeważnie mniej widoczni, toteż ich wpływ na grupę może być mniejszy niż liderów negatywnych. Jednak atrakcyjny, pozytywny kolega mający wysoką pozycję w grupie rówieśniczej może skutecznie zakwestionować destrukcyjne normy i wprowadzić normy pozytywne. Psychologia społeczna stwierdza, że łatwiej jest oprzeć się naciskom, jeżeli posiadamy choćby nielicznych sojuszników. Ponieważ niecała młodzież identyfikuje się z narzuconymi normami, przeciwstawienie się im przez pozytywnego lidera ośmiela inne osoby do podobnych zachowań.

Bazując na tej wiedzy, podejmuje się próby oddziaływania na grupy młodzieżowe poprzez pozytywnych liderów.

W niektórych liceach wyjazdy integracyjne dla uczniów klas pierwszych organizują i prowadzą ich starsi koledzy ze szkoły pod dyskretną opieką nauczycieli. Często są to grupy harcerzy, którzy zapewniają bardzo atrakcyjny program w trakcie wspólnego wyjazdu. Podczas różnych zajęć informują o

zasadach obowiązujących w ich szkole, wyrażają akceptację dla tychże zasad oraz dystansują się publicznie od osób usiłujących zachowywać się niezgodnie z zasadami, na przykład mówiąc: „*U nas w szkole nie ma zwyczaju picia na wyjazdach. Radzę ci, stary, schowaj to piwo. Chyba, że nie umiesz się bez tego dobrze bawić. Nam to nie jest potrzebne*”.

Warunkiem skuteczności profilaktyki problemów dzieci i młodzieży jest skoordynowane działanie we wszystkich obszarach funkcjonowania. Oznacza to, że interwencje profilaktyczne powinny być skierowane na najważniejsze modyfikowalne czynniki ryzyka i czynniki chroniące tkwiące zarówno w samej jednostce, w jej bliskim otoczeniu społecznym, jak i szeroko rozumianym środowisku.

BIBLIOGRAFIA

1. *Europejskie standardy jakości w profilaktyce uzależnień od narkotyków. Podręcznik dla specjalistów profilaktyki uzależnień.* (2011). Warszawa.
2. Jędrzejko, M. (2012). *Rozpoznawanie zachowań narkotykowych i dopalaczowych.* Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Wyższa Szkoła Biznesu, Warszawa, Dąbrowa Górnicza.
3. Łysiak, W. (2008). *Lider.* Warszawa.
4. Ostaszewski, K., Rustecka-Krawczyk, A., Wójcik, W. (2009). *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I–II.* Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa.
5. Ostaszewski, K. (2016). *Standardy profilaktyki.* Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa.
6. Szymańska, J. (2012). Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki. *Ośrodek Rozwoju Edukacji*, (ss. 19–20). Warszawa.
7. Wach, T. (2014). *Profilaktyka i resocjalizacja nieletnich zagrożonych uzależnieniem od środków psychoaktywnych,* Warszawa.
8. Wójcik, M. (2004). Optymalny dorosły. *Remedium*, 7–8.

АНОТАЦІЯ

Шимчик Катаржина, Копертовська Анна. Взаємний авторитет та роль молодіжних лідерів у профілактичній діяльності закладів допомоги.

У статті висвітлено поняття взаємного авторитету та роль молодіжних лідерів у профілактичній діяльності закладів допомоги. З'ясовано, що чим слабшим є зв'язок між дитиною та її батьками, тим сильнішим є вплив групи однолітків. Привабливий одноліток чи старший колега мають значний вплив на інших. Вони також можуть формувати позитивний підхід до моделювання поведінки, заперечують деструктивні групові норми або послаблюють помилкові нормативні вірування. На основі цих знань спроби впливу на молодіжні групи здійснюються через позитивних лідерів. Вони являють собою велику силу, що підтримує превентивні, культурні та спортивні заходи, реалізацію ідей у школах та інших установах або в місцевій громаді.

Ключові слова: взаємний авторитет, молодіжні лідери, профілактична діяльність, заклади допомоги.

РЕЗЮМЕ

Шимчик Катаржина, Копертовська Анна. Взаимный авторитет и роль молодежных лидеров в профилактической деятельности учреждений помощи.

В статье освещено понятие взаимного авторитета и роль молодежных лидеров в профилактической деятельности учреждений помощи. Установлено, что чем слабее связь между ребенком и его родителями, тем сильнее влияние группы сверстников. Привлекательный сверстник или старший коллега оказывают значительное влияние на других. Они также могут формировать позитивный подход к моделированию поведения, отрицают деструктивные групповые нормы или ослабляют ложные нормативные верования. На основе этих знаний попытки влияния на молодежные группы осуществляются через положительных лидеров. Они представляют собой большую силу, поддерживает превентивные, культурные и спортивные мероприятия, реализацию идей в школах и других учреждениях или в местной общине.

Ключевые слова: взаимный авторитет, молодежные лидеры, профилактическая деятельность, учреждения помощи.